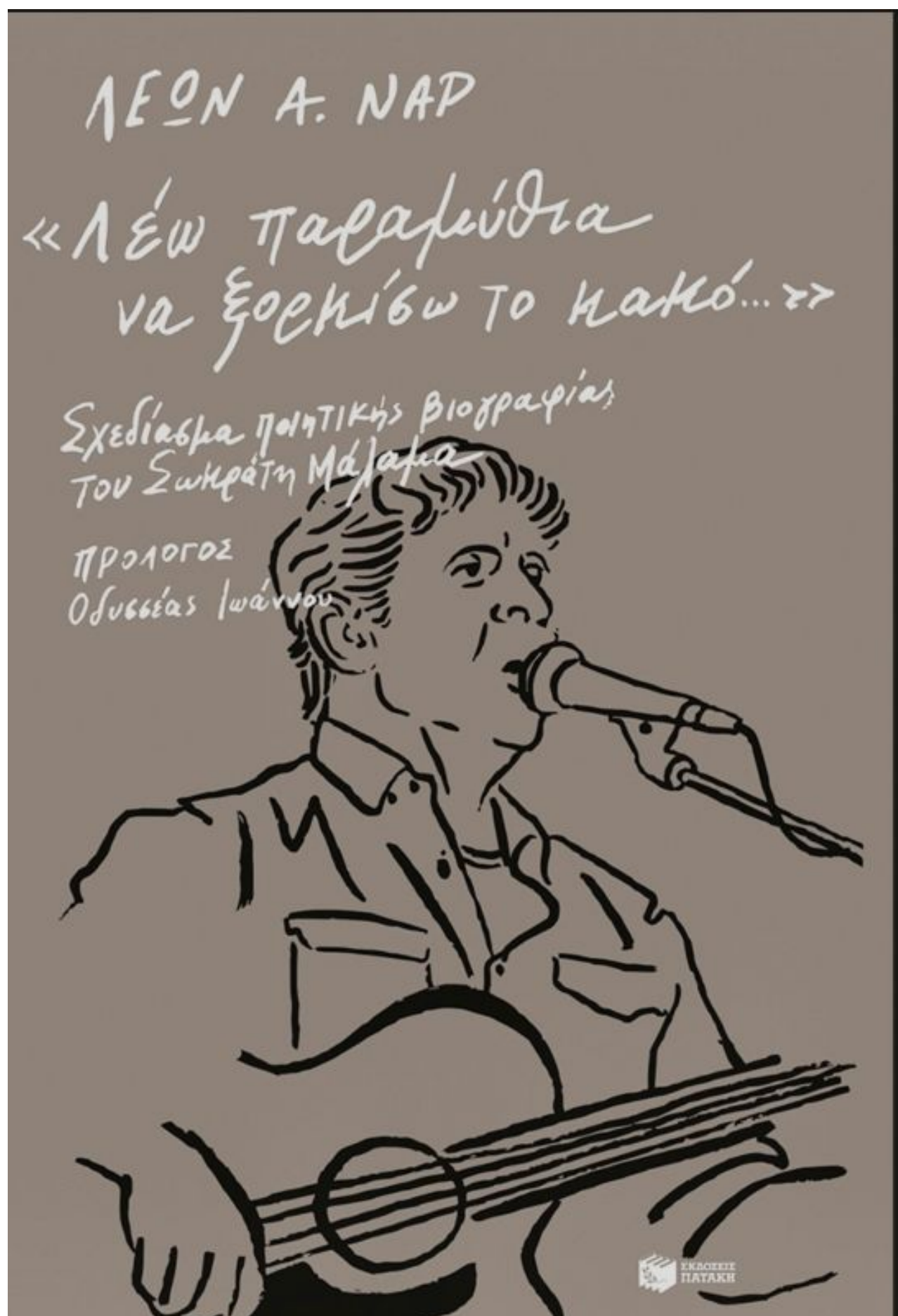

Πώς αφηγείσαι τη ζωή ενός τραγουδοποιού χωρίς να τη «φυλακίσεις» στα γεγονότα; Πώς πλησιάζεις τους στίχους του χωρίς να τους «μελετήσεις» σαν στεγνά αποσπάσματα ενός corpus; Μελετώντας τον Σωκράτη Μάλαμα, ο Λέων Ναρ επιλέγει έναν διαφορετικό δρόμο: αυτόν της «ποιητικής βιογραφίας».

Στο βιβλίο του «Λέω παραμύθια να ξορκίσω το κακό...» Σχεδιάσμα ποιητικής βιογραφίας του Σωκράτη Μάλαμα», ο Δρ. Νεοελληνικής Φιλολογίας - συγγραφέας Λέων Ναρ δεν καταγράφει απλώς τη διαδρομή του Μάλαμα, αλλά τη φωτίζει μέσα από τους ίδιους τους στίχους του, με σεβασμό, ευαισθησία και διαρκή διάλογο.

Ο Μάλαμας, τραγουδοποιός υπαινικτικός και αυτοβιογραφικός, συχνά μελαγχολικός και στοχαστικός, μιλά για την πόλη και την αποξένωση, για την ήττα και την ελπίδα, με τρόπο που αποφεύγει τα μεγάλα λόγια -- και ακριβώς γι' αυτό συγκινεί βαθιά. Ο Ναρ, από την άλλη, ως συγγραφέας και αναγνώστης, ακούει τις λέξεις πέρα από τη μουσική τους. Βλέπει στο έργο του Μάλαμα μια διαρκή συνομιλία με την εποχή, με την κοινωνία, αλλά κυρίως με τον εσωτερικό κόσμο του ανθρώπου.

Το αποτέλεσμα είναι ένα υβριδικό, προσωπικό, στοχαστικό βιβλίο. Όχι βιογραφία με την αυστηρή έννοια, ούτε θεωρητική ανάλυση. Μάλλον μια απόπειρα να χαρτογραφηθεί η ψυχή μέσα από τη γλώσσα -- εκεί όπου η απλότητα συναντά την ποίηση και το λαϊκό τραγούδι γίνεται σιωπηλό αποτύπωμα της συλλογικής μνήμης.

Μέσα από τις συζητήσεις με τον Μάλαμα, τις παρατηρήσεις και τις λεπτές ερμηνείες του, ο Λέων Ναρ παραδίδει στον αναγνώστη ένα βιβλίο στοχασμού - μια διακριτική προσέγγιση σε έναν καλλιτέχνη που, χωρίς τυμπανοκρουσίες, κατάφερε να γίνει η φωνή όσων δεν φώναξαν ποτέ.

Με αφορμή την παρουσίαση του βιβλίου, την ερχόμενη Τρίτη 17 Ιουνίου, στις 19.30, στο μπαρ Σάρωθρον (Κατούνη 17, Λαδάδικα), στη Θεσσαλονίκη, ο συγγραφέας μίλησε στο ΑΠΕ-ΜΠΕ γι' αυτό το σχεδιάσμα ποιητικής βιογραφίας του Σωκράτη Μάλαμα:

• Το πρώτο εύλογο ερώτημα είναι πώς προέκυψε το βιβλίο...

- Και περιμένετε μια εύλογη απάντηση... Είναι σίγουρα πρόκληση να ξεχωρίζεις τους στίχους από τη μελωδία στη σύνθεση ενός τραγουδοποιού. Ο Σωκράτης, όπως κάθε τραγουδοποιός, γράφει για να τραγουδηθεί, ωστόσο αυτό δε σημαίνει (για μένα) ότι πολλοί στίχοι του δεν μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα και στο χαρτί. Μήπως και άλλοι τραγουδοποιοί, όπως ο Λέοναρντ Κοέν ή και ο Μπομπ Ντύλαν, δε γράφουν ποίηση που τραγουδιέται; Σίγουρα θα πείτε πως είμαι υπερβολικός... Σίγουρα υπάρχει μια ενιαία διάσταση, μια ισορροπία ανάμεσα στις λέξεις και στη μουσική, ωστόσο τα τελευταία χρόνια, έχει φουντώσει η συζήτηση που εξετάζει τους στίχους των τραγουδιών ως ποίηση - προφανώς και υπάρχει συσχετισμός με την απονομή του Νόμπελ Λογοτεχνίας στον Μπομπ Ντύλαν το 2016. Από εκεί ξεκίνησε η σκέψη να ασχοληθώ και να επιμείνω στην αξία των στιχουργημάτων που γράφουν τραγουδοποιοί. Αλλά μήπως και η αναγώρευση του Διονύση Σαββόπουλου σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 2017 δεν κινείται προς την ίδια κατεύθυνση;

- Τι είδους βιβλίο είναι το «Λέω παραμύθια να ξορκίσω το κακό»; και τι σημαίνει το «σχεδιάσμα ποιητικής βιογραφίας» στον υπότιτλο;

Θα ξεκινήσω ανάποδα. Το βιβλίο δεν είναι σε καμιά περίπτωση μια φιλολογική μονογραφία για τους στίχους του Σωκράτη. Εκκινεί από τους στίχους του Μάλαμα αλλά διευρύνει την οπτική του, με τη συνέργεια και του ίδιου του Σωκράτη, (και τον ευχαριστώ θερμά γι' αυτό) εξετάζοντας αφενός αρκετές άλλες πτυχές του συνολικού του έργου και αφετέρου ζητήματα σχετικά με το ελληνικό τραγούδι ευρύτερα. Δεν έχουμε εδώ την έκδοση απάντων του ποιητικού του corpus, ούτε η ανάλυση που επιχειρείται είναι εξαντλητική. Αλλωστε, έχω την πεποίθηση ότι η εξονυχιστική μελέτη των όποιων στίχων είναι τεχνητή διαδικασία, που πολλές φορές γίνεται με πολύ τυποποιημένο τρόπο, με αποτέλεσμα να χάνεται εν τέλει η επαφή με το ίδιο το στιχουργήμα.

- Αν σας ζητούσε κανείς να περιγράψετε τους στίχους του Μάλαμα τι θα λέγατε;

Τα τραγούδια του Σωκράτη αποτυπώνουν συναισθήματα, αναμετρώνται με κοινωνικές και, άλλες φορές, με υπαρξιακές αγωνίες, περιγράφουν αδιέξοδα, σκιαγραφούν κοινωνικές καταστάσεις. Οι στίχοι του είναι υπαινικτικοί, σε βαθμό που, διαβάζοντάς τους, εντοπίζεις όχι ένα, αλλά πολλαπλά επίπεδα ανάγνωσης. Χαρακτηρίζονται από δωρική απλότητα, υπαρξιακή αγωνία και έντονο κοινωνικό προβληματισμό. Άλλοι στίχοι του είναι πιο βιωματικοί, στο επίκεντρό τους όμως είναι πάντα ο άνθρωπος. Κάποιες φορές οι μπαλάντες του αποτυπώνουν κοινωνικές αγωνίες, οι στίχοι του έχουν λογοτεχνική αξία συγκεφαλαιώνουν εικόνες, ώριμες και διεισδυτικές σκέψεις για βιώματα και υπαρξιακές αγωνίες. Η αποστροφή του για τη μεγαλούπολη είναι ακόμη μία βασική παράμετρος που καταγράφεται, πολλές φορές μάλιστα με βιωματικούς στίχους, σε πολλά από τα τραγούδια του τα οποία καταδεικνύουν επιτυχώς την αποξένωση στις καθημερινές σχέσεις. Άλλα τραγούδια του μιλούν για διαψεύσεις, αδιέξοδα, κοινά όνειρα, ενίοτε μάλιστα με μια μεταφυσική διάσταση που ξεπερνά την ατομική εμπειρία. Ο Μάλαμας δεν είναι χρονογράφος. Κανείς στιχουργός δεν καταγράφει απλώς την πραγματικότητα. Η ανάληψη προσωπικής ευθύνης, το πάθος και η αλήθεια, η κοινωνική παρέμβαση φαίνεται να είναι οι έννοιες που τον απασχολούν.

- Εσείς, προσωπικά, τι θα ξεχωρίζατε από τα τραγούδια του;

Το γεγονός ότι οι στίχοι του Μάλαμα βρίσκονται πάντα σε διαρκή διάλογο με την πραγματικότητα της εποχής, ενώ έντονος είναι συχνά και ο αυτοσαρκασμός. Πάντα με γλώσσα άμεση και ζωντανή, διαμορφώνει τάσεις, εμπνέει αντιδράσεις, ενίοτε πλάθει και συνειδήσεις. Το βλέμμα του είναι διεισδυτικό, ο στίχος του, ιδιαίτερα αιχμηρός, καυτηριάζει τις κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις, αντικατοπτρίζει σκέψεις, συναισθήματα και αποτυπώνει πολλαπλές εκφάνσεις της

κοινωνικής πραγματικότητας. Τι άλλο;

- Πώς θα «συστήνατε» τον Μάλαμα σε κάποιον -α που δεν έχει έρθει σε επαφή με το έργο του;

Θα έλεγα ότι στην περίπτωση του Σωκράτη επιβεβαιώνεται πως υπάρχουν άνθρωποι που, χωρίς να είναι ποιητές, προσεγγίζουν τον στίχο με τη σκευή της ποίησης. Στις λέξεις του αποκρυσταλλώνεται το μεγαλείο της απλότητας. Είναι τελικά ένας εμπνευσμένος story- teller, που στιγματίζει τη βαρβαρότητα της σύγχρονης αβίωτης πόλης με αυθόρμητο, αυθεντικό, εξαιρετικά καίριο τρόπο. Θα τόνιζα ότι από εκεί τελικά πηγάζει η σπάνιας έντασης διάδραση που έχει με το κοινό του. Κι αυτό διότι, ενώ οι εικόνες τις οποίες φιλοτεχνεί εκκινούν συχνά από προσωπικές του εμπειρίες, προκαλούν σκίρτημα στις ψυχές των ακροατών του, που ταυτίζονται μαζί του. Και όλα αυτά χωρίς περιττά ρητορικά τερτίπια και συναισθηματικές εξάρσεις, χωρίς εξεζητημένες λέξεις και πολύπλοκα σχήματα, απλώς σε μια εξομολογητική ατμόσφαιρα και στο πλαίσιο μιας απόλυτα ισορροπημένης επικοινωνίας του «ποιητικού εγώ» με την κοινωνία.

- Τι σας άφησε αυτό το βιβλίο, η επαφή με τον ίδιο;

Τα τραγούδια του αλλά και οι συναντήσεις που είχα μαζί του με έκαναν να συνειδητοποιήσω ότι δε γίνεται να αφηγηθούμε τις ανθρώπινες εμπειρίες χρησιμοποιώντας μόνο ρεαλιστικά μέσα. Η σύνθεση ενός τραγουδιού προϋποθέτει να σκέφτεσαι αλλά και να αφηγείσαι στον εαυτό σου κάποιες σκηνές. Είναι ένας εσωτερικός διάλογος, παράλληλα όμως το τραγούδι έχει τη δική του ενέργεια. Ο Μάλαμας συγκαταλέγεται στους δημιουργούς, συνθέτες, τραγουδοποιούς, ποιητές και στιχουργούς στους οποίους οφείλουμε τη συνέχεια του λαϊκού μας τραγουδιού. Κατάλαβα καλά, συνομιλώντας μαζί του, ότι η δημιουργία είναι συνομιλία με τις ρωγμές μας. Και έχω την πεποίθηση ότι ο Σωκράτης συνομίλησε πολλές φορές με τις δικές του ρωγμές. Για μένα οι λέξεις είναι πάντα το προκείμενο (για τον Σωκράτη σίγουρα και η μελωδία). Γράφοντας το βιβλίο αλλά και ακούγοντάς τον να μου απαντά στα ερωτήματα που του έθετα, επιβεβαίωσα ότι κάθε τραγούδι, με βάση τις επιρροές που έχει ο κάθε δημιουργός, είναι ένα έργο που το «υπογράφουν» πολλοί. Διακειμενικές αναφορές έχουν τα περισσότερα τραγούδια· το στοίχημα είναι κάθε τραγούδι να έχει τον δικό του χαρακτήρα, αλλιώς οι εικόνες, οι γνώσεις και τα βιώματα από τα οποία αντλεί έμπνευση ο δημιουργός δε θα είχαν αξία, αν δεν υπήρχε και η δική του οπτική. Στα τραγούδια του Μάλαμα υπάρχει άλλες φορές συναισθηματική εκκρεμότητα, άλλες κεκαλυμμένη απορία και άλλες πάλι ειρωνική ανασφάλεια. Εικόνες που σημάδεψαν ανεξίτηλα το συλλογικό υποσυνείδητο τόσο της εποχής του όσο, νομίζω, και της επόμενης.

ΠΗΓΗ: [ΑΠΕ, 10.6.2025](#)